

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Dne 21. junija je v Sevnici umrl upoko-
jeni nadučitelj tovariš Anton Kovačič.

temu doda določilo glede drugega deželnega jezika.

Zaraditega sledi iz besed § 6. po njih lastnem pomeni in po njihovi zvezi, da ima deželno šolsko oblastvo odločevati o tem, kateri izmed deželnih jezikov ima na gotovi šoli biti učni jezik ter ali in kateri drugi deželni jezik se naj doda kot učni predmet tistim učnim predmetom, ki so kot minimum navedeni v § 3. šolskega zakona. Ker dopušta § 6. leg. cit. „drugi deželni jezik“ samo kot učni predmet na isti ljudski šoli, izključuje obenem, da bi se drugi jezik rabil v kakemkoli drugem oziru kakor kot učni predmet, torej zlasti tudi njega rabo kot drugega učnega jezika.

Novela z dne 2. velikega travna 1883, št. 53 obč. drž. zak., materialno ni predrugačila tega zakonitega določila, zlasti tudi ne na ta način, ker je v § 3. besedo „jezik“ nadomestila z besedo „učni jezik“ in dodala besedo „posebno v drugem deželnem jeziku“, kakaj razmerje med § 3. in § 6. je ostalo prejkakor slej isto, ker ima § 3. tudi v svoji novi obliki izključno le določila o učnih predmetih. V njem pomeni torej beseda „učni jezik“ učni predmet, ne pa sredstvo sporazumljenja pri poučevanju. Nova oblika § 3. pa tudi nikdar ni nameravala materialnega predrugačenja prvotnega § 3. Poročilo šolskega odseka o vladni predlogi in o poročilu gospodske zbornice, s katero so se predrugačila nekatera določila zakona z dne 14. vel. travna 1869, št. 62 drž. zak. (703 prilog k steno-grafičnim zapisnikom poslanske zbornice, IX. zasedanje 1883) pravi: „Pod besedo jezik se je že dozdej (§ 6) razumeval učni jezik, vendar je bolj pravilno, da se to izrečno reče“, dalje: „končna vrsta zadnjega odstavka hoče le nuditi priložnost k učenju drugega deželnega jezika.“

Ta uspeh interpelacije je, kar je jako značilno, vzporeden z drugimi določili državnega šol. zakona, kakaj § 17. drž. šol. zak., katerega se novela iz leta 1883 ne tiče, dopušča pospeševanje nemškega jezikovnega pouka na nemških meščanskih šolah, torej tudi tam, kjer je nemščina kot učni predmet in torej nudi učencem priložnost naučiti se tega jezika, ne pa z uvedbo nemščine kot učnega jezika — In vendar so v smislu tega zakona tudi meščanske šole le ljudske šole, ljudske šole višjega reda, kakaj javna ljudska šola se deli 1. v občno ljudsko šolo, 2. v meščansko šolo. Tembolj se mora izključiti uvedba vsakega drugega učnega jezika na ljudskih šolah nižje vrste poleg že obstoječega učnega jezika.

Tudi s smislom državnega šolskega zakona je ta uspeh interpelacije v soglasju. Državni šolski zakon daje ljudski šoli nalogo, deco navstveno-versko vzgojiti, nje duševne zmožnosti razvijati in ji dati znanosti in spretnosti v tisti meri, kakor je določena v zakonu (§ 3.) To nalogo treba v smislu § 7. legi cit. na ta način rešiti, da se učno gradivo ljudske šole po možnosti na tista leta, ki jih mora otrok obiskovati šolo, tako razdeli, da odgovarja vsakemu teh let učna stopnja. Ljudska šola torej ni agregat razredov, ampak urejena kot enota z nalogo, da deci učno gradivo podaja v teku šoloobvezne starosti nepretrgoma napredovaje tako, da je otrok sprejel vse učno gradivo, ko je dovršil svojo šolsko

dolžnost. Če bi se določil poseben učni jezik za nižje razrede ljudske šole in drugi učni jezik za višje razrede, tedaj bi se grešilo na eni strani proti enotnosti organizma, na drugi strani pa bi deci, katere materni jezik ni učni jezik višjih razredov, bilo onemogočeno doseči smoter ljudske šole. Na ta način bi se izjalovil namen ljudske šole. Ta uredba bi se protivila tudi ukazu člena 9. drž. temeljnega zakona z dne 21. decembra 1867 drž. zak. zaradi katerega morajo biti javni učni zavodi urejeni tako, da dobivšak narod potrebna sredstva za izobrazbo v svojem jeziku, a da ni prisiljen učiti se drugega deželnega jezika.

Da ima zlasti materialnopravno določilo § 3. drž. šol. zak. ta pomen, se poudarja zlasti v poprej omenjenem poročilu šolskega odseka na strani 5, vrsta 5 z besedami: „Končna vrsta zadnjega odstavka (§ 3. drž. šol. zak. v obliki, določeni po zakonu z dne 2. velikega travna 1883, št. 53 drž. zak.) hoče učencem le nuditi priložnost, naučiti se drugega deželnega jezika. V odseku se je stavil predlog, da se nemškemu jeziku že v zakonu pripisuje posebna važnost. Ali ta predlog z ozirom na določilo § 6. in na ravnopravnost vseh jezikov, zajamčene po državnem temeljnem zakonu, v odseku ni dobil večine.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca junija: K 103.640'04.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Za vse!

Vzgojil otroka za vse na svetu, samo ne za hudo!
Trentowski.

Vzgojitelj, ti niti ne veš, kam porine življenje to dete, ki ga odgojuješ! Ne moreš zarisati načrta teh stezic, ki pojde po njih v življenje; ne premoreš postaviti nobene zgraje ne barikade, da bi mogel reči: „Samo do semkaj prideš in ne dalje!“

Ako imaš pred seboj bose vaše otroke, belolase, prepasane s pasom, ki bi šli na konec sveta za mično bajko“, pravi Lenartowicz, „ali imaš otroke iz trga, pogostoma oguljene, umazane, razbrzdane, ki so dostikrat bolj razposajeni nego vaški, ali ako stoji pred teboj tolpa otrok iz velikega mesta, ona čudna mešanica otrok, dobrih in zlobnih, imovitih in siromaških, nadarjenih in bedastih, vendar o nobenem izmed njih ne moreš reči: „Vzgojil sem te za to ali ono življenje!“ ker nihče ne ve

za pota človeka-otroka, nihče ne ugane, kaj vse ga še doleti v življenju.“

Velika, večna zagotetka bodočnosti stoji kakor sfinja pred življenjem slehrnega človeka, in ne stališče staršev, ne pogoji obstanka niti sedanjí okoliš ne dajejo nikake napovedi o tem, kaj še poda vse otroku življenje.

A ti, odgojitelj, stojiš na sredi križpotja tisočerihih stez ter imaš vzgojiti dete tako, da bi ono, naj mu bo treba iti kamorkoli, korakalo zmerom le po dobri poti ter si s hudim nikdar ne omadeževalo lista svojega življenja!...

Lepa naloga! Za one, ki se hočejo ukvarjati s predmeti, odlikujočimi se s svojo barvo, slišno platno za podlogo vedenja, je razprostrto obširno polje, da lahko tekmujejo kot govorniki med seboj. O, koliko govore, koliko se oglašajo govornikov, rešetajočih ta predmet poslanstva učiteljev-vzgojavalcev, vendar kako pojde vse to v praksi trdo pri delu, pri izvrševanju, kako šepavo!

Nihče ne ve, kam privede življenje tega belolasega Janka iz ubožne vasi, nihče ne ve, kje bo primoran delovati ta propadli, nesposobni trdoglavež, ki je vsemu razredu le v oviro ter prava muka za učitelja — vendar to je znano slehrnemu, da bo eno in isto zmerom in povsod čakalo ljudi, ki pridejo izpod tvojega okrilja, učitelj, in da bo od tega vse odvisno, kar si oni izberejo, ali kaj jamejo teptati: slabo in dobro, zaslugi ali krivdo!

Trentowski pravi v svojem izvrstnem delu „Odgoja“, da se ima otrok vzgojiti za vse, samo ne za slabo!

Za vse! Vendar to je neizmeren ocean, na tisoče del, dolžnosti, pozivov, klicev in raznih potov. Ali mar eno učiteljsko srce premore zmagati ta trud, ali se mar ena misel odgojiteljeva zamore tako razplamteti v nauk in zgled, v ljubezen in svarilo, da bi od nje razplamtelo slehrno mlado življenje ter vodila slehrno dete, ki mu je izročeno v varstvo?...

Za vse!... Tudi za razvoj duševnih moči, za gojitev plemenitih čutil, za ljubezen do domovine, naroda, bratov, do timovitih in ubožnih, do dela in Bog sam vedi kakšnega truda; za trpljenje, ki se kdove kje začne in dotlej ga bo razdiralo? Za vse to vzgojiti otroka, ga napraviti za vse to sposobnega ter mu reči: „Pojdi! Jaz niti ne vem kam pojdeš, ne vem, kaj postaneš, toda bodi človek, vreden tega imena!“

To je utrjevanje, toda delo!...

Resnica, sedanjí učni načrti in berila imajo v sebi vsebino, ki odgovarja temu namenu, da pripravljajo mladino za neka gotova stališča. V vzgojevalnem delu učiteljevem pa dela vsebina veliko oviro in po dobro premišljenem pretresu bi bilo potrebno podati zoper to svoj ugovor. Ali je mar mogoče načrtati okvir vzgoje, primerne za pouk kmetijskih sinov, za njih bodoči poklic ter ga združiti z vzgojo, ki je primerna za otroke, ki se po-primejo rokodelstva ter bivajo večinoma v mestu? Sedaj so se časi izpremenili, in narod se ne more primerjati kamenu, ki ga obraste mah na mestu, niti mestni otroci ne gredo v življenje po načinu nekdanjih egiptovskih kast, ko je bilo običajno, da je sin črevljarjev moral ostati črevljar. Človeški duh (genij) je nedosežen; on se pospenja ven iz načrtanih mej; večkrat se pripeti, da deček iz najubožnejše vasi nadkriljuje kakor bi trenil tovariša iz ve-

likih mest in palač, ki ponosno štrle kvišku; večkrat je že zapuščen, brez doma se nahaja-joč deček iz mesta moral stopiti na široki tir državlanskega dela ter on izvršiti to, česar še dolga karavana ljudi, ki so šli spredaj, ni uničila...

Nikdar se pri vzgoji otrok ne sme posluževati vodila, da se ima vzgoja vršiti po načrtu razrednem ali realnem. Naj je otrok že sin črevljarja, kmeta ali uradnika — vendar se sme reči o njem, da je to človek bodočnosti in da mu mora oni, ki ga vzgojuje, vcepiti eno, največjo postavo, da bo črtil hudo, da ga ne bo skrival ter si ne bo prizadeval, podrinati ga med pojme dobrega; da bo vedel, da dobro ostane kot takšno zmerom in na vsakem tiru, pri vsakem delu, na slehrnem slabem potu.

Črne duše se čuvaj povsod kot oglja: sežge te, če je zubelj; če mrzel pa te omaže.

K vsemu je treba nagibati v življenju mlada srca, žrtvam in potrpežljivosti, do daljnih smotrov in za pošteno delo, za plemenit ponos, ki zna spoštovati veljavo človeško in narodno, za pokorščino, ki se poniža pred višjimi duhovi, do odpuščenja v imenu krščanske in bratovske sloge, toda nikdar do hlimbe, prilizovanja, strahu, izdajstva in kar je še več tem podobnih črnih madežev, ki se pogostoma plazijo po človeških dušah slišno madežem v zalih tkaninah.

Nahajajo se vzgojevalci, ki pravijo: „Za takšne, ki bodo vaški pastirji, je dovolj tega, kar so se naučili. Da ne smejo krasti ne pijančevati ne požigati, marveč da opravljajo svoj posel... je to dovolj.“

To je pač napačno in zastarelo načelo.

To je temelj, ki se položi pod stavbo vzgoje; torej kdor bi na tem omejil delo vzgoje, on bi položil samo temelj ter ne pristopil k daljši stavbi poslopja.

Vzgoja šolskih otrok ima postaviti temelj, k temu, da povsod, kamorkoli jih povede življenje, karkoli jim ukaže, vsekdar dobe dovolj moči duha, ki so naklonjene k dobremu in ki teptajo zlo. Pripravljaj otroke za vse, samo ne za slabo!

Kako mnogo smem torej zahtevati od tebe, učitelj!... A vendar, kako ti lepo in plemenito opravljaš svoj posel, kadar ljubiš otroke in vidiš v njih ljudi, ki se razidejo Bog vedi po katerih stezah iz tvoje šole in Bog vedi ob čem jamejo živeti! Niti ne veš, kaj se nahaja pred njimi, kaj za njimi! Samo pazi, da bi ondi vsaj nečesa manjkalo hudega!... Da bi tega ne bilo! P.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Odborova seja tega društva se vrši dne 6. julija 1908 v šolski pisarnici na Igu, in sicer popoldne ob 3. uri. Naj se seje zanesljivo udeležijo vsi odborniki.

Franc Ks. Trošt, predsednik.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo kamniškega okraja je zborovalo dne 25. junija t. l. v Domžalah.

Prva točka dnevnega reda je bila hospitacija v II. razredu (viš. sk.)

Dalje v prilogi.

† Vinko Vauda.

Umr! je mož! — Ne, ni umrl!
Oči le črne je zaprl,
da se po trudu in po boji
oddahne v blaženem pokoji.
Se duh njegov živi med nami,
na delo nas budi in drami.

Brez pardona poseza neizprosna smrt v naše vrste: ali dočim se mnogim napove že dlje časa naprej ter jih zaloti doma na postelji, je dohitela našega ljubega tovariša Vauda nepričakovano v Muri — pri kopanju.

Bilo je dne 23. junija t. l. Popoldne ob 1. je zbral sedaj pokojni Vinko Vauda, nadučitelj v Veržaju, šolsko mladino ter jo v neznočni vročini povedel k bistri Muri v kopalnišče. Videvši, s kakim veseljem so brodili po vodi učenci, se je zahotelo hladilne kopeli tudi njemu. Ko so pa neki ogrski dečki lučali na veržajske učence kamenje, je hotel on kot njih varuh preplavati reko ter zlobneže zapoditi. A sredi struge so mu opesale moči in bistro valovje ga je zgrabilo ter siloma gnalo k neki z vejami proti vodi v strugi le-

žeči vrbi, kjer se je z nogami tako nesrečno zapletel in zadel, da se vzlic velikemu naporu ni mogel rešiti. Od časa do časa je pomolil glavo iznad vode ter obupno klical pomoči. Šele čez tri četrt ure mu je ta došla, ker ni bilo v bližini ljudi, a bilo je, žal, že prepozno. Z veliko težavo so ga izvlekli še malce živega iz pogubnih rogovil, a čim so ga položili v čoln, je izdihnil mož svojo dušo v pričo plaka-jočih učencev, poslovivši se še poprej glasno od njih in svoje lastne dece. Bili so to pretresljivi trenutki! Vsi poizkusi, da bi ga obudili morda samo zamrtega (ker je trpel tudi na srčnem krču) zopet v življenje, so bili zaman. Izredni napor, strah, hladna voda, zlasti pa razni dušni pretresi zadnjih tednov so mu uničili fiziške moči, da se ni mogel rešiti iz klešč opasne Seile in Karibde.

Vest o njegovi nenadni tragični smrti se je razširila bliskoma ne le po ljutomerskem, ampak tudi po sosednjih okrajih ter zbudila v vsakomur najglobljejšo sočutje tembolj, ker je pokojnik ostavil vdovo z 9 nepreskrbljenimi otroki. Nepopisna žalost je zavladovala, ko so pripeljali dobrega ateja, ki je odšel od doma

popolnoma zdrav in vesel, čez dobro uro nazaj mrtvega! Skoraj vedno mu je bila usoda v življenju nemila, le redko mu je zasijalo solnce sreče, in kako hude skrbi so ga morale za eksistenco svoje mnogoglave družine, o tem vemo povedati tovariši, ki se nam je čisto potožil o svojem bednem gmotnem položaju.

Pokojni naš tovariš je bil učitelj z dušo in s telesom, vseskozi kolegialen, nadarjen in duhovit, poleg tega pa tudi delaven in vztrajen na vseh poljih, ki jih odpira dandanes praktično življenje marljivemu ljudskemu učitelju. Od svojih duševnih zakladov je rad podajal tudi tovarišem v svojih dobro utemeljenih društvenih predavanjih, za katera je bil vsak čas na razpolago. Ker je bil glava originalnih misli, bilo je z njim kaj zanimivo debatovati, zlasti o priliki uradnih skupščin. V naše učiteljsko društvo je umel prinašati oživljajočega duha; zaraditega smo izgubili z njim mnogo. Ne samo doma, ampak daleč okolo je slovel kot izboren govornik. V družbi in na raznih shodih je govoril marsikatero pametno in upoštevano vredno besedo. Ker je bil trden značaj se o nobeni priliki ni bal povedati res-

nice vsakomur v brk, dasi je časih dotičnika tudi zbadal, govorniku pa prinesla zamero.

Vse svoje sile — dušne in telesne — je posvetil delu v šoli in na šolskem vrtu, a tudi v delovanju pri raznih društvi v Veržaju si je pridobil venec nevenljivih zaslug. Da se je ta trg zadnja leta nekako povzdignil ter se je razvilo v njem narodno življenje, da so se prirejale razne imenitne veselice s krasnim petjem in gledališkimi igrami, to so bili plodovi Vinkovega dela. Deloval je bolj na tihem, a intenzivno in — izdatno. Mnogokrat ga je vzhajajoče solnce dobilo pri pisanju sekiric — za pevece; prečul je pri tem vso noč. Bil je tudi sam skladatelj — samouk; njegove skladbe so čisto pohvalilivši veččaki; med zapuščino se jih nahaja prav lepo število.

Za dobre uspehe pri pouku, na šolskem vrtu ter za vrlo izdelana konferenčna vprašanja je prejel od šolskih oblasti marsikatero pohvalo. Žal, da s tem ni mogel odpomoči duha morečemu svojemu slabemu gmotnemu stanju.

O priliki lanske izredne revizije krajnih razredov se je potegoval in upal, da pomaknejo njegovo šolo iz III. v II. krajni razred;